

't Seghen Waert

jaargang 29 aflevering 1

januari 2010

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

Contact

't Oude Huis, Dorpsstraat 7, 2712 AB
Zoetermeer, te. (079) 319 06 83
www.oudsoetermeer.nl
info@oudsoetermeer.nl

't Seghen Waert is een uitgave van
het Historisch Genootschap Oud Soetermeer.
ISSN: 1384-7260

Bestuur

dhr. P.P. van Puffelen, voorzitter, fredvanpuffelen@hotmail.com, tel. 06 55813828

dhr. R.M. A. Krul, secretaris, krulende@ziggo.nl, tel. (079) 321 07 32

dhr. L. Vlastra, penningmeester

dhr. F.J. van Spelde (A.W.Z.), mw. A. de Ruiter-Bouman (G.W.Z.), mw. E. W. M. van Adrichem (Activiteitententive), dhr. R. Grootveld, dhr. A. C. J. Vermeulen

Archeologische werkgroep (werkavond dinsdag 20.30-22.00 uur)

dhr. F.J. van Spelde, frankvanspelde@hotmail.com, (079) 361 31 28

Genealogische werkgroep (inloop 1e maandag/maand 20.00-22.00 uur)

mw. M.E. Vijverberg-Kalkema, kalkema@wanadoo.nl, tel. (079) 331 65 52

Werkgroep Bewegend Beeld en Geluid

dhr. G. van Doornen, doornenroos@casema.nl, tel. (079) 319 01 19

Interviewgroep Sprekend Verleden

dhr. E.W. van den Burg, tel. (079) 316 48 58

Commissie Historisch Erfgoed

dhr. J. van der Velde, che@oudsoetermeer.nl

Commissie Collectie en Archief (open woensdag 14.00-17.00 uur)

dhr. R. Grootveld, ronron@hetnet.nl, tel. (079) 316 56 54

Activiteitencommissie

mw. E.W.M. van Adrichem, ewmvana@tiscali.nl, tel. (079) 331 01 73

Leesgroep Lastige Letters

dhr. R. Tousain, ronron@hetnet.nl, tel. (079) 316 56 54

Redactie

dhr. P. Drapers, dhr. R. Tousain

dhr. A. C. J. Vermeulen, dhr. R. Grootveld

info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie

dhr. D. de Kler, kler11@hetnet.nl, tel. (079) 331 58 28

Contributie

Lidmaatschap Euro 15,— per jaar, gezins- of jeugd lidmaatschap Euro 7,50
bankrekening 3426901 t.n.v. HGOS, giften graag op bankrekening 4894624 t.n.v. HGOS

Inhoud

Van de redactie	1
Nieuwe leden	2
Bezorging 't Seghen Waert	2
Activiteiten	3
Zoetermeers Fotoalbum: cadeau voor de leden	4
Ben je 60?! Nieuwe film over 60 jaar Zoetermeer	4
De familie Goldberg en Zoetermeer	5
Sprekend Verleden: In gesprek met Jan Hoogerdijk (deel 2)	9
Sloop van een gemeentemonument: het Gasfittershuis	19
50 jaar John McCormickstraat: de eerste galerijflat in Zoetermeer	23

Van de redactie

In deze eerste aflevering van 't Seghen Waert het trieste verhaal over het gemeentelijk monument "het gasfittershuisje", Delftsewallen 15. Uw vereniging heeft zich tot het uiterste ingespannen om sloop te voorkomen. Jan van der Velde neemt u bij de hand en voert u langs de onbegrijpelijke gemeentelijke wegen die uiteindelijk uitkomen op het kerkhof van het gasfittershuisje. In 't Seghen Waert van mei 2008 schreef Jan het artikel 'Stadsgas voor een tweelingdorp'.

Het colofon is niet het meest spectaculaire deel van een blad, maar nu durven wij er aandacht voor te vragen en nog wel voor onszelf. Ons redactielid Theo van der Poel heeft na meer dan tien jaar de redactie verlaten. Theo was als vormgever van het blad onmisbaar. Vele dagen heeft hij besteed om teksten en foto's op de juiste plaats te krijgen, zodat u vele jaren een gemakkelijk leesbaar, overzichtelijk en fraai 't Seghen Waert in handen kreeg. Op deze plaats hoort dan ook een 'reuze bedankt' voor al het werk dat hij heeft gedaan. Gelukkig heeft Theo ook een opvolger: Ron Tousain, die met veel enthousiasme deze eerste editie in een uitstekende vorm heeft gestoken.

Wij stellen het zeer op prijs indien wij uw bijdrage voor de volgende aflevering mogen ontvangen voor 6 april.

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

J. van Akkeren, Zoetermeer
J.M. Boeijinga, Zoetermeer
S. van Brug, Zoetermeer
P. Cammeraat, Moerkapelle
P. van Daal, Zoetermeer
J. Goutier, Zoetermeer
H.A.W. Janse-Geluk, Zoetermeer
J. Kerstens, Almelo
L. Korbijn, Zoetermeer
M.E. Knoester, Zoetermeer
K. Kranen, Zoetermeer
W.J. Liefrink, Zoetermeer
M.J. Lugtigheid, Zoetermeer
W. Mulder-Donkers, Zoetermeer
A. Oranje, Zoetermeer
G. Pol, Zoetermeer
W.C.J.M. Pot, Zoetermeer
N.A.A.M. Thoen, Zoetermeer
C.A. Verhoef, Zoetermeer
P. Wanders, Zoetermeer
A. Wessels-van Brug, Zoetermeer
M. Wormgoor-Piekema, Zoetermeer
J.C. de Zeeuw, Gouda
A. van der Zwan-Dorst, Den Haag.

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres en geboortedatum en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Bezorging 't Seghen Waert

Wij zijn nog op zoek naar leden die in een van de wijken Meerzicht (Berg), Driemanspolder (laagbouw Pad/Ring) en in de Eerste Stationsstraat vier keer per jaar 't Seghen Waert willen bezorgen op ongeveer 35 adressen. Het is daarbij geen vereiste dat u in die wijk woont. Wij zijn blij met iedere aanmelding, want we besparen daarmee op de portokosten. Graag een e-mail of telefoontje naar de ledenadministratie (zie onder adressen op de eerste pagina). Alvast hartelijk dank.

Activiteiten

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven. bij mevrouw F. Brandhorst,
tel. 079 351 70 47

Maandag 22 februari

Lezing met dia's over de turfwinning in Zuid-Holland door mevrouw Perdijk van de Oudheidkamer Reeuwijk in samenwerking met Ton Vermeulen, historicus en Jan van der Velde, auteur van het boek Turf uit Zoetermeer.

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten inclusief koffie: voor leden Euro 3,- voor niet leden 5,-.

Maandag 15 maart

Filmavond: Onder de titel 'Ben je 60?!'. Het Historisch Genootschap volgde 60 jaar de gebeurtenissen die het bewaren waard zijn' wordt een film vertoond die gebaseerd is op de belangrijkste gebeurtenissen van de afgelopen 60 jaar. De film wordt ingeleid door de samensteller, de heer Gerrit van Doornen.

Indien u de filmavond wilt bijwonen, kunt u een plaats reserveren (maximaal 4 per opgave).

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten inclusief koffie: Euro 5,-, voor leden 3,-.

Maandag 29 maart

Hofjeswandeling in Den Haag onder leiding van Elly Hulst, stadsgids.

Locatie: koffie drinken bij 't Gouden Hooft om 10.30 uur. Aanvang 11.00 uur

Kosten inclusief koffie: Euro 6,-, voor leden 4,-; reiskosten voor eigen rekening. Maximaal 25 personen.

Maandag 12 april

Lezing over Zoetermeer in de Tweede Wereldoorlog door Ton Vermeulen. Bart Tent van de historische vereniging Rijswijk vertelt over de fabricage van de V1 en de V2 aan de hand van heel bijzondere films.

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Kosten inclusief koffie: Euro 5,-, voor leden 3,-.

Dinsdag 11 mei

Bezoek aan de historische vereniging van Boskoop met excursie.

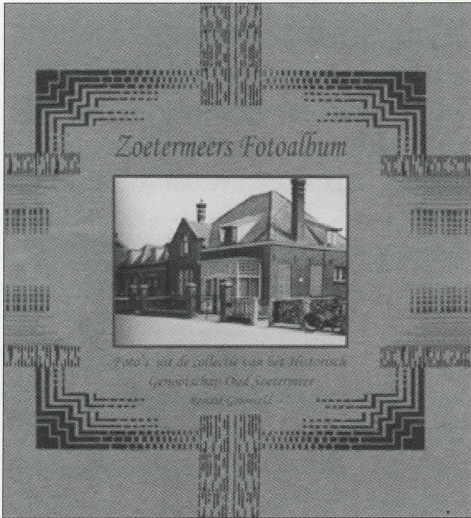
Zaterdag 5 juni

Fietstocht via Pijnacker naar Rijswijk, met rondleiding in Rijswijk.

Kosten: Euro 4,-, voor leden 2,-.

Zoetermeers Fotoalbum: cadeau voor de leden

In 1981 vond de voorzitter van het Historisch Genootschap de tijd rijp om “het archief” op orde te brengen. Hij doelde daarmee op de collectie foto's en andere documenten die lagen opgeslagen in de oudheidkamer aan de Julianalaan. Met dat besluit is de basis gelegd voor de fotocollectie, die in de loop der jaren is uitgegroeid tot een unieke verzameling beeldmateriaal over (de geschiedenis van) Zoetermeer en Zegwaart met een omvang van meer dan 13.000 stuks. Vele particulieren schonken in de afgelopen jaren materiaal. Soms wist de vereniging complete collecties te verwerven en nog steeds groeit de verzameling.

Toen het bestuur zich boog over een publicatie ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Historisch Genootschap, kwam dan ook de gedachte op om het mooiste materiaal uit de fotocollectie te publiceren. Dankzij het legaat dat mw. E.E. van den Berg-Sterrenberg aan de vereniging vermaakte, kan dit boek gratis aan alle leden uitgereikt worden.

Als u meer exemplaren wilt hebben voor familieleden en vrienden of als u geen lid bent, kunt u het prachtige fotoalbum kopen voor 12 Euro, onder meer via www.oudsoetermeer.nl of een briefje naar Dorpsstraat 7, 2712 AB.

Ben je 60 ? ! Nieuwe film over 60 jaar Zoetermeer

De film is er! De premiere is geweest. De DVD komt er aan. Op 15 maart is de tweede voorstelling en dan is ook de DVD beschikbaar voor u.

Waar gaat de film over? Beelden uit ons archief zijn gebruikt als achtergrond bij een film over de ontwikkeling van Zoetermeer in de afgelopen 60 jaar. Met oude en nieuwe beelden in de film komen er heel wat onderwerpen aan de orde. De film duurt bijna 2 uur en kan vanaf nu besteld worden via info@oudsoetermeer.nl of met een briefje naar Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer. Op woensdagmiddag kunt u hem persoonlijk komen kopen. De prijs bedraagt 10 Euro exclusief verzendkosten. Levering vanaf 15 maart a.s.

De familie Goldberg en Zoetermeer

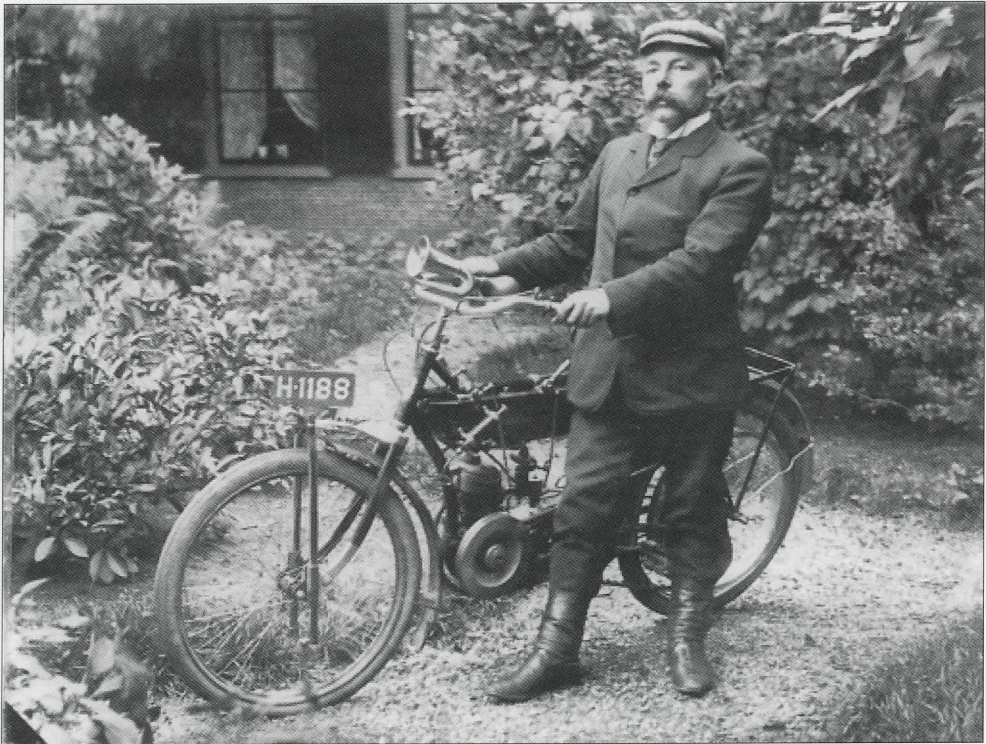
Frank Goldberg

In 'de geschiedenis op straat', de ontdekkingsstocht langs de Zoetermeerse cultuurhistorie, wordt vermeld dat de gemeenteopzichter van Zoetermeer en Zegwaard A.H. Goldberg in 1925 ontslag kreeg en dat hij Jan Dekker voorstelde als zijn opvolger, met de aantekening dat hij hem 'ten zeerste kon aanbevelen, aangezien Dekker tot zijn volle tevredenheid voor hem had gewerkt'. Maar wie was deze A.H. Goldberg? Het is interessant hierop verder in te gaan, want de familie Goldberg is nauw verbonden met de geschiedenis van Zoetermeer.

Gemeentearchitect

A.H. Goldberg (1862-1943) werd op 1 maart in Hazerswoude geboren en hij was als gemeentearchitect de bouwkundige van de openbare lagere school aan de Dorpsstaat 114, maar hij was ook vanaf mei 1906 penningmeester van de

Adriaan Hendrikus Goldberg sr. (1862-1943) met zijn motorfiets. Hij was o.a. de architect van de openbare lagere school aan de Dorpsstraat in Zegwaard in 1924. (coll. F. Goldberg)

Ambachtspolder, de Kleine Droogmakerij en de Rietveldse polder in Hazerswoude. Hij was een van de eersten, die gebruik maakten van een gemotoriseerde fiets, met het nummer H-1188. Daarmee bezocht hij de molens en de gemalen.

Niet alleen A.H. Goldberg, maar ook zijn vader Jan Goldberg (1818–1908) bekleedde al deze bestuursfuncties. Hij ontving daarvoor bij zijn eervolle ontslag in mei 1906 een fraaie doos met zilveren plaat, waarop gegraveerd staat dat hem deze doos werd aangeboden door de voorzitters C. Korteweg, P.F. Veelenturf en secretaris J.M. Kok. Jan Goldberg was toen 88 jaar oud !

Na het overlijden in 1908 van Jan Goldberg kwam deze doos in het bezit van zijn zoon A.H. Goldberg, die op een familiefoto te zien is met de van zijn vader geërfd kist.

Goldberg jr.

A.H. Goldberg jr. (1891-1956), geboren op 21 maart werd de eerste directeur van de Stichting Drinkwaterleiding 'De Tien Gemeenten'. Hij was mijn vader. Zijn opleiding had hij in Duitsland gevolgd. In de jaren 20 werkte hij in Utrecht. Aan hem was het om het gebied tussen Leiden, Gouda, Rotterdam en Den Haag van kraanwater te gaan voorzien. Het bestuur van de Stichting bestond uit de tien burgemeesters van de deelnemende gemeenten onder de bezielende leiding van burgemeester F.S.G. Bos uit Zoetermeer.

MONDIAL MOVERS

HENNEKEN BV

**Professionele verhuizers
van huis uit**

- * Particuliere verhuizingen
- * Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- * Nationale en internationale verhuizingen
- * Verhuishwinkel
- * Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
tel. + 31 (0)79-3611368
e-mail: info@henneken.nl
website: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

PPV

A.H. Goldberg sr. met zijn tweede vrouw Adriana van Velde en de kinderen Pleun, kleine Lenie, Adriaan jr. en Riek omstreeks 1910. Op tafel staat de houten doos die zijn vader Jan Goldberg voor lange jaren trouwe dienst had gekregen. (coll. F. Goldberg)

Een aardige anekdote is wellicht het vermelden waard. Samen met nog een andere kandidaat was mijn vader gegadigde voor deze nieuwe functie. Hij maakte zijn opwachting bij de tien burgemeesters, maar was er na afloop niet helemaal zeker van, dat hij de meerderheid van stemmen zou krijgen. Liever dan afgewezen te worden, schreef hij een brief, dat hij zijn kandidatuur introk. Maar... mijn moeder 'vergat' deze brief te posten en tot zijn verbazing ontving hij vervolgens bericht van zijn aanstelling !

Aanleg waterleiding

Op 21 november 1928 kwamen burgemeesters en andere notabelen van ruim tien gemeenten bijeen in het café De Jonge Prins aan de Dorpsstraat te Zegwaart. De stadse journalist van het Algemeen Handelsblad verwoordde de sfeer als volgt: *'Een paar mooie trijpen stoelen staan nu in het midden, waar je anders een billard zoudt verwachten, met boeren, die zich bekwamen in het stooten-tegen-den-bal. Buiten (...) overal vlaggen, die het dorp een feestelijke aanschijn schenken (...). Als de auto van den Commissaris der Koningin (...) voorrijdt, wordt Jhr.mr.H.A.van Karnebeek*

ontvangen door den burgemeester van Zegwaard, den heer F.S.G.Bos (...). De aanwezigen verrijzen van hun zetels, de muziek speelt het Wilhelmus, er is ineens sfeer, ook in dit landelijk milieu, wanneer de heer Van Karnebeek, de hoffelijke man van den gemakkelijken diplomatieken omgang temidden van eenvoudige boeren van den omtrek verschijnt'.

Nadat nog even op de laatste gasten werd gewacht, die met de trein van half twee arriveerden, begon burgemeester Bos omstandig de reden van deze bijeenkomst toe te lichten. Die dag werd namelijk een drinkwaterleiding in gebruik genomen na jaren van praten en plannen.

Al in 1913 en 1919 bestonden plannen waarbij respectievelijk 25 en 123 gemeenten waren betrokken uit Utrecht en de beide Hollanden. Het leidde uiteindelijk tot niets, totdat in 1923 Zoetermeer en Zegwaard zich in verbinding stelden met de Delftse hoogleraar Chr.K.Visser. Tien dorpen bundelden zich in een stichting De Tien Gemeenten om de plannen voor een drinkwaterleiding te realiseren.

Het was geen geringe klus waar A.H. Goldberg voor stond. Er moest een transportleiding worden aangelegd van de duinen bij Wassenaar naar Zoetermeer. Er moest een watertoren worden gebouwd en een heel netwerk van buizen moest in, met de hand gegraven(!) geulen, worden gelegd door het gebied van de Tien Gemeenten, naar huishoudens, die allemaal al een eigen pomp hadden en niet zaten te wachten op water, waarvoor nota bene moest worden betaald. Toch werd elk huis voorzien van tenminste een kraan, waarvoor de bewoners vaak een plekje ergens in de kelder aanwezen.

Watertoren

Bij ons thuis waren we maar wat trots op 'onze' watertoren en het was steeds een wedstrijd wie hem het eerste zag, als we over de rijksweg vanuit Utrecht naar huis reden. Iets wat nu onmogelijk is geworden. De toren is nog maar nauwelijks zichtbaar, maar het is en blijft de mooiste van heel Nederland, die terecht ook een plekje kreeg in Madurodam.

Vader kreeg ooit eens een houten watertoren aangeboden en ik zelf, toen ik een twintigtal jaren werkzaam was in Hong Kong, kon hem daarvandaan een ivoeren toren cadeau doen.

Mijn vader bleef 30 jaar – tot zijn overlijden in 1956 – in functie. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Tien Gemeenten in 1953 werd nog een foto gemaakt met het voltallige personeel. Hoewel de toren geen water meer bevat, is het hartverwarmend te horen en te lezen, dat de Zoetermeerse watertoren nog steeds een centrale functie vervult in de wijk Rokkeveen en bewaard zal blijven als een waardevol monument.

Sprekend Verleden: In gesprek met Jan Hoogerdijk (deel 2)

E.W. van den Burg en J.W. Dreise

Inleiding

In de vorige aflevering van 't Seghen Waert hebben we kunnen lezen over de onbezorgde en avontuurlijke jeugd van Jan Hoogerdijk. Die speelde zich voornamelijk af aan de Leidsewallen en omgeving. Jan heeft zelfs nog bewust een stukje van de Tweede Wereldoorlog meegemaakt en bewaart daar nog enkele bijzondere herinneringen aan. Toen de hoogste klas van de lagere school bijna doorlopen was, gingen de ouders van Jan zich bezighouden met zijn toekomst en daarover bleken Jan en zij geheel verschillende ideeën te hebben. In de verhouding tussen ouders en zoon, was Jan de zwakste partij, maar we kunnen lezen hoe hij uiteindelijk toch zijn doel wist te bereiken.

Het echtpaar Pauk-Blonk, de grootouders van Jan Hoogerdijk, met hun kinderen en kleinkinderen omstreeks 1936. Staand v.l.n.r.: Arie du Clou, Arie Rademaker, Marie Pauk, Quirinus Pauk, Nel Pauk-Renzen, Jo (Hoogerdijk-)Pauk, Dirk Pauk. Zittend v.l.n.r.: Cor du Clou-Westhoek (weduwe van Piet Pauk) met Krijn du Clou, Annie du Clou, Chris Pauk, Krijntje Pauk-Blonk, Tine Rink, Aagje Rink-Pauk met Krina Rink, Henk Rink, slager in Pijnacker. (coll. K. du Clou)

De MULO (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs)

Jan was in die tijd een bevoorrechte jongeman, want zijn ouders stelden hem in de gelegenheid om "door te leren". Zij dachten dat de MULO voor hem een geschikte opleiding zou kunnen zijn voor een kantoorbaan, bijvoorbeeld bij Nutricia of Brinkers. Jan had daar andere gedachten over. Wij hebben hem gevraagd, of hij de MULO geheel heeft doorlopen. 'Nee, die heb ik niet doorlopen. Ik kon op de lagere school goed leren en het was op die school heel gewoon dat je, als je door mocht leren, naar de MULO ging. Maar ik wilde niet naar de MULO, want ik ben altijd een buitenmens geweest. Ik kwam thuis, kleeedde me om en ging naar buiten. En ik wilde dus niet een kantoorbaantje als ik van de MULO af zou komen. Dan kon ik misschien naar Nutricia en dan zat ik mijn hele leven achter een bureau, dat wilde ik niet.

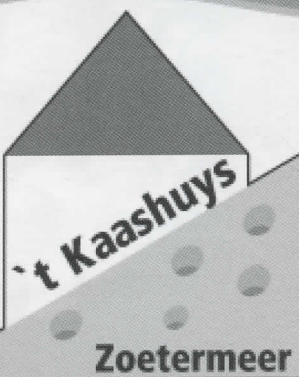
Ik wilde wel naar de ambachtsschool, maar mijn moeder was daar helemaal niet voor. Maar ze had het geluk aan haar kant, want als je naar de ambachtsschool wilde moest je twaalf jaar en acht maanden zijn. Ik was op dat moment twaalf jaar en zes maanden! Ik naar de MULO toe, ik hobbelde mee. Leuk vond ik het niet.

Toen kwam het moment dat ik over zou moeten schakelen. Er werd thuis over gesproken: "nou, als je een beetje Frans erbij doet", dat had ik tot dat moment nog niet gehad. Want het was vroeger de gewoonte, dat je op de lagere school een paar jaar Frans kreeg, dan kon je makkelijker doorhobbelen. Ik dacht: nu wordt het gevaarlijk. Nou goed, om een lang verhaal kort te maken, bij een

't Kaashuys, voor al uw...

- Boerenkaasspecialiteiten
- Hollandse en buitenlandse kaasspecialiteiten
- Diverse salades en paté's
- Vers gebrande noten
- Zuidvruchten

Oók het adres
voor een leuk
kaas-kadootje!

Dorpsstraat 103 - (079) 316 76 16

Openingstijden: Di t/m do 8:30-18:00 uur, vrij 8:30-20:00 uur, za 8:30-17:00 uur. Maandag gesloten.

aantal leraren mocht ik er niet meer in! Wat ik dan deed? Ik haalde allerlei dingen uit, ik was natuurlijk strontvervelend, maar ik wilde ook helemaal niet. Het was moedwil. Om te zorgen dat ik van die MULO afkwam, een stok achter de deur. Ik zat nog steeds in de eerste klas, nog maar een half jaar op de MULO. Op een gegeven moment hadden ze wel in de gaten, dat het toch wel slimmer was om me van die school af te halen. Ik zou het diploma nooit gehaald hebben'.

Naar de Ambachtsschool

'Ik mocht naar de ambachtsschool, dat wilde ik heel graag. Dat was thuis óók nog een punt, toen besloten werd, dat ik naar de ambachtsschool zou gaan. "Maar wat ga je doen, wat wil je worden?" werd er gevraagd. "Wat wil je worden?", een goede vraag. Wat wilde je worden, daar had ik niet direct een antwoord op. Mijn moeder zei: "je wordt maar timmerman. Ja, mooie bruine overal, je ziet er altijd netjes uit". Mijn vader zei: "je moet elektricien worden, het vak van de toekomst". Ja, ik dacht, wat zal ik doen? Nou, ik koos voor elektricien,

Jan Hoogerdijk (rechts) met de 4^e klas Elektrotechniek van de LTS Zwaardstraat in Scheveningen, omstreeks 1975. (coll. J. Hoogerdijk

het was niet anders. Dus toen ben ik naar de ambachtsschool gegaan in Den Haag, Veluweplein. Het was niet naast de deur. Zes dagen in de week. Dat was in 1951. Ik was toen dertien jaar. Het was zo op die school, dat je vier keer een half jaar had. Je had vier klassen, na een half jaar ging je over. Ik deed elektrotechniek. Daar had ik geen probleem mee, daar had ik zin in. Ik heb daar ook een mooie tijd gehad'.

Op de fiets naar Den Haag

'Wij gingen met de fiets. Alleen twee maanden gingen we met de bus, februari en maart. Het Veluweplein, bij het Zuiderpark, is toch een aardig eind om te fietsen. We gingen door Voorburg, de Herenstraat, Prinses Mariannelaan, over de Geestbrug, Rijswijkseweg, Jan van der Heidenstraat, Gouverneurlaan en Troelstrakade. Ruim zeventien kilometer. Wij konden goed fietsen, we deden er ongeveer een uur over. Dat was wel leuk, want we waren met een groep van een man of tien, onder anderen Kees Veldhuizen, Piet van der Tas, Gerrit de Boer, Gijs Vis en Gerard Havenaar. We hadden een verzamelplaats bij Nutricia. Niet alleen voor ons koppeltje, dat naar het Veluweplein ging, maar ook voor jongens die bijvoorbeeld naar het Lamgroen gingen, een andere ambachtsschool en de MULO in Voorburg, de HBS in Den Haag, allemaal jongens en meiden. Dus dan vertrok 's morgens een koppeltje van een man of twintig, dertig.

Op de fiets, ja. Niet eenvoudig, vijf dagen op school van half negen tot vijf en op zaterdag van half negen tot twaalf uur. Lange dagen'.

Veel praktijk

'Ik weet wel, we hadden dertig uur praktijk in de week. In de eerste klas moest je leren vijlen. Vijlen is een slag, dat moet je echt in je handen krijgen, nou en dan moet je kijken en je moet iets vlak vijlen, zoals dat heet en dan moet je het controleren met de blokhaak. En als je het goed gedaan hebt, dan moet je er niet meer onderdoor kunnen kijken. Nou goed, ik vijlen, maar het lukte niet. Op een gegeven moment dacht ik: "heb ik nu wel de juiste keuze gemaakt?" Vijlen heeft wel niet zo veel met elektrotechniek te maken, maar vroeger moest je alles leren, want in het vierde jaar heb ik bijvoorbeeld op zaterdagmorgen vier uur smeden gehad. Een praktische opleiding, dertig uur praktijk! Zoals ik zei: in de eerste maand ging het niet zo geweldig, met dat vijlen. Ik was een beetje zeikerig. Je had een heleboel vakken, zoals materialen, gereedschappen, taal, Engels, wiskunde, elektrotechnisch tekenen, schetsen en elektro praktijk. Ja, wiskunde, daar ben ik altijd goed in geweest en daar heb ik mijn oudste kleindochter mee geholpen, toen die op de HAVO zat. En ik moet ook zeggen, ik vond de ambachtsschool een leuke tijd'.

Leerlingen scheepswerktuigkunde uit Scheveningen rond 1970 op werkweek op de "Jan Bacx" in Rotterdam. Jan Hoogerdijk staat achteraan, 2^e van rechts. (coll. J. Hoogerdijk)

Extra zakgeld

'Ik had twee kwartjes zakgeld, die mocht ik niet eerder opmaken dan de volgende week, want die twee kwartjes waren eigenlijk voor een leuke band. Dus als ik een leuke band had kon ik die betalen. Ik scharrelde ook wel eens het een en ander bij, want er waren jongens uit het Westland en die hadden altijd geld en ik niet. Die jongens waren allemaal betrekkelijk rijk, ze hadden meer geld dan ik. Ik maakte hun huiswerk! Tekeningen, dat was een precies werk. Als ik thuis kwam legde ik vier of vijf blaadjes naast elkaar.

Ik weet niet meer precies wat die tekeningen opbrachten, maar ik denk toch wel een gulden per stuk. Ik ben voor die vijf tekeningen wel twee tot vijf uur bezig, dat is niet zomaar gebeurd. En ik had nog wel meer handel, dat waren de Lach en de Piccolo. Die haalde ik op de Haagse Markt, dat was vlak bij het Veluweplein. Oude en nieuwe nummers, dat maakte niet veel uit, het ging niet om die boekjes, maar om de foto's. Die foto's knipte ik uit en die verkocht ik.'

west

radio tv internet

altijd dichterbij!

De omroep voor Zoetermeer

Nieuws, sport en andere actuele berichten uit de regio Zoetermeer zijn elke dag te vinden bij Omroep West: op Radio West, TV West, Westonline.nl of West Teletext. Daarnaast ook via Twitter en Youtube.

Met 120.000 inwoners en veel bedrijvigheid is Zoetermeer een belangrijke kern in het uitzendgebied van Omroep West. De redactie heeft dan ook veel aandacht voor het nieuws, verkeer, de sport, evenementen en ontwikkeling in de stad. Voor actueel regionaal nieuws kan men op elk moment terecht op de vertrouwde kanalen van Omroep West.

Zoetermeer in juni in de spotlight

Dieuwertje Blok en Patrick van Houten presenteren
De Ochtendshow live vanuit Zoetermeer

Vanaf 21 juni staat Omroep West een week lang helemaal in het teken van Zoetermeer. Zo zullen meerdere programma's live vanuit Zoetermeer worden uitgezonden. Natuurlijk bent u daarbij van harte welkom. Kom langs en ontmoet Dieuwertje Blok, Patrick van Houten of praat mee in Het Gesprek van de Dag met Pieter Kuipers. Hoe alles er precies uit gaat zien hoort en leest u via Omroep West.

Voor het laatste nieuws, programma-informatie en het terugkijken-
of luisteren van uitzendingen: ga naar www.westonline.nl

Het eerste werk

‘Ik kwam op vrijdag van de ambachtsschool af en de maandag daarop ben ik gaan werken bij Starlift in Voorburg. Dat was weer fietsen. Ik werkte op de Electro afdeling. Daar werden schakelaars en schakelkasten, bedradingen en dergelijke gemaakt. Daar heb ik twee jaar gewerkt. Daarna ben ik gaan werken bij Goof van Driel. Dat was zo, de oude Adriaan Lamboo was een carrosseriebedrijf begonnen met Van Driel. Ik was toen bevriend met Jaap en Gerrit Lamboo en kwam daardoor veel bij de familie, aardige mensen, leuk op zondagmorgen, plaatjes draaien. Maar goed, oude Adriaan wist me over te halen om bij hem te komen werken, als leerling carrosseriebouwer. Dat was een heel ander vak, maar ik heb daar nooit spijt van gehad, heel veel geleerd bij Lamboo. Ik heb daar onder andere elektrisch lassen geleerd en hout bewerken. Het bedrijf was gevestigd in de soepfabriek op de Horre (De Hoorn), stond een beetje achteraf. Daar heb ik een tijd gewerkt, maar op een gegeven moment vond ik het toch niet leuk meer en ben naar Nutricia gegaan. In de werkplaats als elektromonteur. Ook daar kon je veel leren. Er werd van alles gedaan, onderhoud, storingen en nieuwbouw, alles in eigen beheer. Daar heb ik tien jaar gewerkt’.

Bij de Koninklijke Luchtmacht

‘Dan twee jaar militaire dienst en daar heb ik via PBNA de opleiding tot elektrotechnisch tekenaar afgemaakt. Ik ben opgekomen bij de Luchtmacht in Nijmegen. Daar kreeg je de algemene opleiding gedurende drie maanden. Omdat ik piloot wilde worden ben ik in Soesterberg geweest, waar ik uitgebreid getest ben voor de eventuele opleiding tot piloot. Ja, dat duurde een week. Een week lang getest, maar afgekeurd in verband met een hartafwijking, een ruisje of zo. Ik ben onder andere bij een psychiater geweest, dat weet ik nog wel. Die man maakte zo’n indruk op mij. Er waren jongens bij, die echt huilend bij hem vandaan kwamen. Hij wist op je gemoed te werken en dingen naar boven te halen die je in principe niet wilde vertellen.’ Al met al heeft Jan zijn dienstitijd nuttig besteed.

Terug naar Nutricia

‘Toen weer terug naar Nutricia, eerst in de werkplaats. Maar wat was het verhaal bij Nutricia? Ze hadden een tekenaar nodig. Van Elk was hoofd Technische Dienst, een heel fijne man, daar heb ik goede herinneringen aan. Maar op een gegeven moment moest ik bij hem komen. “Jan, naar Van Elk”, ik schrok een beetje. Ik kwam daar, hij zegt: “Jan, jij moet naar de tekenkamer”. Ik zeg: “Nee meneer Van Elk, dat is niks”. Ik zeg: “Ik ben liever in de werkplaats, meer in de weer. In de tekenkamer sta ik de hele dag achter dat bord te hangen, ik zie

het niet zitten". Hij zegt: "Toch zou ik het graag willen en nog wat, ik zou willen dat je gaat studeren. Je gaat naar de HTS of naar de lerarenopleiding, wat de opleiding betreft is dat hetzelfde, dat maakt niet uit. Je moet iets gaan doen, je moet studeren". Ja, dat is nogal wat, net uit militaire dienst. Je moet weer naar school en naar de tekenkamer. Op een gegeven moment moest ik weer bij hem komen. Hij zegt: "Ik heb wat gevonden, we gaan het om en om doen, de ene week in de werkplaats en de andere week in de tekenkamer". Ja, een middenweg, nou, ik was er niet zo gelukkig mee, maar goed. Dus, dat heb ik gedaan, het vreemde is eigenlijk, dan loop je de ene week in je overal, als onderhoudsmonteur door Nutricia, iedereen kent je, en de andere week in je stofjas. Dan krijg je het grote verschil, hoe de mensen je gaan bekijken. Je verandert in die week. Op een gegeven moment ben ik alleen naar de tekenkamer gegaan. Dat was ook wel leuk en een andere uitdaging. Technisch inkoop heb ik een tijdje gedaan, wat het elektrische gedeelte betreft. Praten met vertegenwoordigers, dat was ook aardig'.

Jan gaat naar de lerarenopleiding

Jan heeft het advies van de heer Van Elk opgevolgd.

'Het was een opleiding van bij elkaar zeven jaar. Over die eerste twee jaar heb ik één jaar gedaan, dus totaal zes jaar. En ik weet wel, het was een heel zware opleiding, ik heb er achten en vijven gehaald in die periode. Je moest staats-examen doen en daarvoor slaagde maar een klein aantal. Want ik weet nog goed, het laatste jaar zat ik in een klas met jongens, die al een aantal keren examen hadden gedaan. Er werd tegen mij gezegd: "Jan, je bent nog lang niet aan de beurt, je moet nog een paar keer zakken". Ik zeg: "Jongens, je kunt praten wat je wil, onthoudt het maar en kijk me goed aan, ik slaag!" Ik kon alles opzij zetten, dat wilde ik bereiken. Na het schriftelijke gedeelte kreeg je het mondelinge en dat was in Utrecht. Dat deed je met acht mensen per dag. En op dezelfde dag werd gekeken of je geslaagd was. Het was altijd zo, eerst degenen die gezakt waren werden binnen gehaald en dan de geslaagden. Maar wat deden ze nou die dag? Haalden ze eerst de geslaagden binnen. En dat waren er twee, dat was iemand anders en ik. Altijd eerst de gezakten, wij moesten naar binnen, nou, daar ga je. Jammer dan, jammer dan, nee het was goed.'

Aan het werk als leraar

'Op 1 oktober 1965 ben ik als leraar begonnen bij de Derde Technische- en de School voor Scheepswerktuigkundigen in Scheveningen. In 1966 haalde ik de pedagogische aantekening met heel veel moeite. Moet je je voorstellen, die Machinistenschool, dat waren dus jongens, die van de LTS (Lagere Technische

School) af kwamen en van de MAVO. Het was een tweejarige opleiding, grote klassen en ik weet nog goed, de allereerste klas die ik had was een tweede klas, een grote klas. Nou, ik ga met de directeur naar boven, daar was het lokaal, mijn lokaal. Ik kwam daar aan, hij klopte op de deur, die jongens zaten daar op de banken wat vervelend te doen, wat geroezemoes. Ze gingen zitten en de directeur: "Nou mijne heren, ik wil je even voorstellen, de heer Hoogerdijk, die komt jullie elektro geven, dus voor de rest zoek je het maar met hem uit". Ja, daar stond ik, zevenentwintig jaar. Er zaten jongens in de klas die net zo oud waren of ouder dan ik. Ja, ik moet zeggen dat ik het wel leuk vond, dat wel, maar ik stond daar met knikkende knieën. Want dan moet je je verhaaltje gaan vertellen.

Presentatie van het Eerste Zondagelftal van DSO, gesponsord door de Kortimarkt in het seizoen 1981-1982. Geheel rechts Jan Hoogerdijk, voorzitter van de Zondagafdeling. (coll. J. Hoogerdijk)

Dat heb ik dus volgehouden tot 1984, want 1 januari 1984 ben ik naar de Anthony Fokkerschool in Den Haag gegaan. Dat was een heel bijzondere school, daar werden echt extreem hoge eisen gesteld en dat konden ze ook doen. Het was de enige school in Nederland op het gebied van de luchtvaart en vliegtuig-elektronica. Uit het hele land kwamen er jongens en later ook meisjes. Als je daar bleef zitten moest je van school af. Je mocht niet te laat komen, binnen is binnen en als iemand te laat was, kwam hij er niet meer in, bij niemand. "Ja jongens het spijt mij, maar de kist is in de lucht" en dat wisten ze. Kleine dingen

als ze weggingen, banken recht zetten, geen rotzooi op de grond. Daar moesten ze echt aan wennen. Maar binnen vier, vijf weken vonden ze het normaal en corrigeerden ze elkaar. Zo ging dat, maar je moest ze wel vertellen hoe je het wilde hebben. Ik gaf daar elektronica en elektronicatechniek, en ik gaf ook nog een paar uurtjes praktijk. Maar ik was hoofdzakelijk theorieleraar voor alle eerste klassen. Ik was eigenlijk een elektroman, een sterkstroomman, niet zo'n elektronikaman, daar moet je gevoel voor hebben. En dat heb ik tot 1998 gedaan, want toen ging ik met de VUT. Ik denk dat ik op de Anthony Fokkerschool een betere leraar was dan op Scheveningen. Ja, kijk, je leert eigenlijk pas lesgeven, als je weet, wat de problemen van je leerlingen zijn. Dat leer je pas na een groot aantal jaren voor de klas te hebben gestaan'.

Terugblik

Toen Jan Hoogerdijk nog op de lagere school zat, had hij niet kunnen denken dat hij ooit nog eens zelf les zou gaan geven. We hebben zijn studie en zijn loopbaan op de voet kunnen volgen. Jan vond zijn vrouw, Meinie in Gouda en zij voelt zich al lang een echte Zoetermeerse. Bij zijn studie en in zijn loopbaan heeft Jan veel steun van haar ondervonden. Samen hebben zij een zoon en een dochter en twee kleindochters. Ze hebben allebei veel vrijwilligerswerk gedaan voor de voetbalvereniging DSO en Jan is na zijn pensionering ook nog "tuin-opa" geworden. Dat betekent dat hij hand- en spandiensten verricht op de schooltuin van zijn kleindochters.

Het gezelligste eetcafé van het Stadshart!

7 dagen per week geopend voor lunch en diner.

**Maar ook om te genieten van
een goed glas wijn of bier.**

**Bijvoorbeeld voor of na
een bezoek aan theater of bioscoop**

**Oostwaarts 4
Stadshart Zoetermeer
079- 346 31 41**

**www.theoldpal.nl
info@theoldpal.nl**

Waar je oude vrienden hebt en nieuwe vrienden maakt!

Sloop van een gemeentemonument: het gasfittershuis

Jan van der Velde

Aan het begin van de vorige eeuw gaven de gemeentebesturen van Zoetermeer en Zegwaard blijk van een grote belangstelling voor de nieuwste ontwikkelingen in de wereld. Besloten werd om het tweelingdorp te voorzien van openbare verlichting met als energiebron petroleumgas. Ook geïnteresseerde huishoudens konden voortaan het huis ermee verlichten en erop koken. Van deze innovatieve stap rest aan het begin van deze eeuw alleen nog het gasfittershuis: Delftsewallen 15. Het industrieel complexje, onder meer bestaande uit de productiehal en twee gashouders, is al veel eerder afgebroken ¹⁾.

De gasfitterswoning aan de Delftsewallen in 2001, zonde om te slopen. (foto M. Mosselman, coll. Oud Soetermeer)

Gemeentelijk monument

Naar mag worden aangenomen vanwege de historische betekenis, heeft de gemeente kort geleden het gasfittershuis de status van gemeentelijk monument gegeven. Echter niet voor lang. De productie van het petroleumgas een eeuw geleden is gepaard gegaan met een forse bodemvervuiling. De grond moet worden gesaneerd. Om tijdelijk vrachtverkeer wat meer ruimte te geven heeft de verantwoordelijke milieuwethouder besloten dat het gemeentelijk monument moet worden gesloopt.

Verzet tegen sloopplannen

Vanaf de bekendmaking van de sloopvergunning heeft het Historisch Genootschap zich verzet tegen dit plan. Uiteraard onderschrijft het de noodzaak om - met het oog op de volksgezondheid - vervuilde grond te reinigen dan wel af te voeren. Uit onderzoek is evenwel gebleken dat de grond onder de gasfitterswoning in het geheel niet is vervuild. De vervuiling begint pas circa vijf meter vanaf de woning. In gesprekken met leden van het college van burgemeester en wethouders, die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden, is het Genootschap telkens verzekerd dat alles in het werk zou worden gesteld om de gasfitterswoning te behouden. In de zomer van 2009 bleek evenwel dat de verantwoordelijk wethouder zich hier niet aan zou houden. Met als enige argument dat de vrachtwagens met verontreinigde aarde niet rechtdoor kunnen rijden en een bocht moeten maken.

Suggesties voor herbestemming

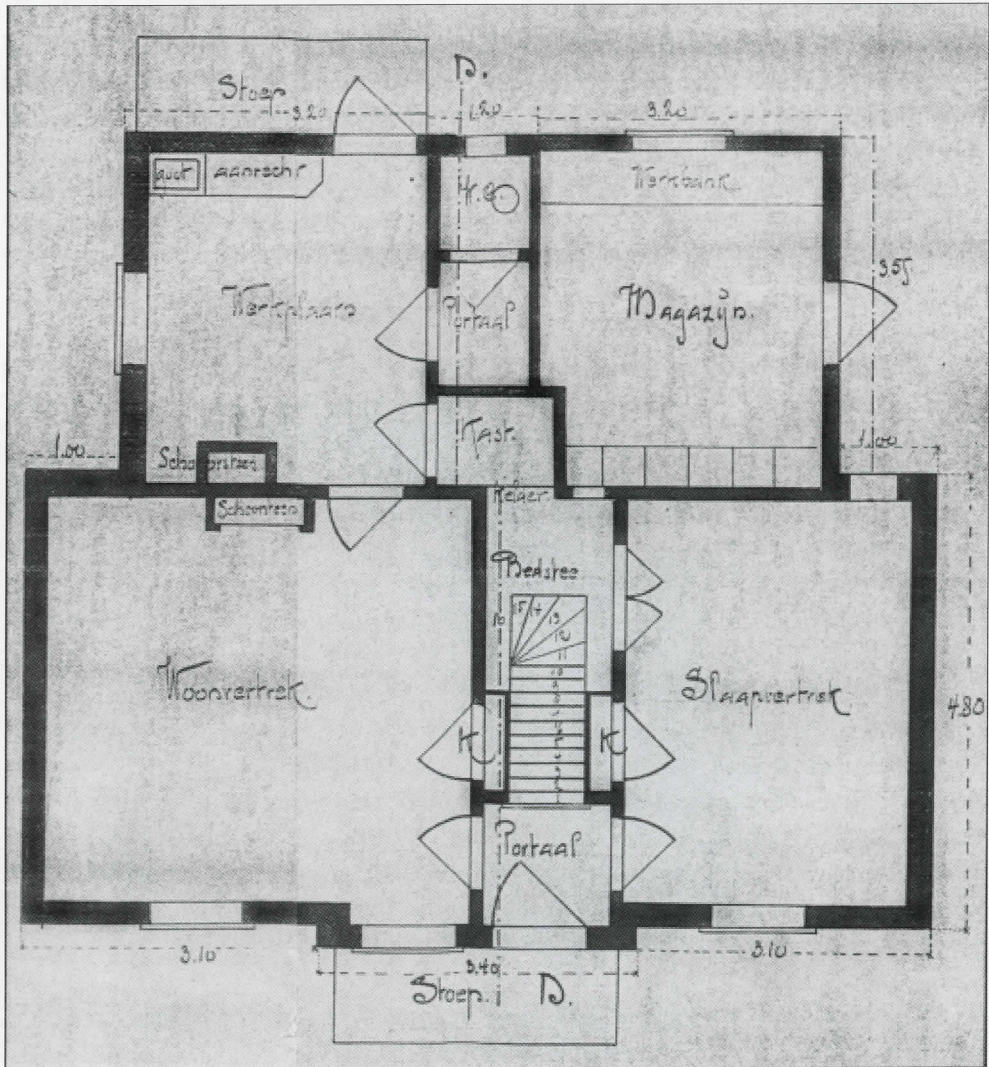
Omdat Oud Soetermeer er geen voorstander van is om monumenten leeg te laten staan heeft het in een eerste brief suggesties gedaan om het historische pand een herbestemming te geven. Zoals de suggestie om – gelet op het verleden van het pand – er een voorlichtingscentrum te maken voor duurzame energie. Of een soort milieucentrum ter vervanging van het afgebroken milieucentrum 'De Soete Aarde'. In de stellige overtuiging dat dergelijke centra goed kunnen bijdragen aan de beoogde 'bruis' in Zoetermeer. Daarmee zouden de kosten voor het behoud van het gemeentelijk monument zonder meer verantwoord zijn als middel om te komen tot nieuw stedelijk elan. Suggesties waarop van de zijde van de gemeente evenwel geen reactie is gekomen.

Officieel bezwaar

In een tweede brief – het officiële bezwaar – heeft het Genootschap gewezen op de opvatting van de gemeente op haar site dat “in een snel groeiende stad als Zoetermeer, het van belang is om zorgvuldig om te gaan met de geschiedenis”. Een beginsel dat blijkbaar de gemeente uiteindelijk toch niet altijd de moeite waard vindt om in de praktijk toe te passen.

Daarnaast hebben wij, aan de hand van de gemeentelijke criteria wanneer een pand of een object in aanmerking komt voor gemeentelijke bescherming, vast-

Bouwtekening van het gasfittershuis, 1907. (Gemeentearchief Zoetermeer, Bouwvergunningen Zoetermeer)

gesteld dat het gasfittershuis voldoet aan de criteria:

“Het gebouw heeft een cultuurhistorische waarde. Het pand is van belang voor de plaatselijke geschiedenis, als herinnering aan de toenmalige sociaal-economische verhoudingen... en “Het gebouw heeft zeldzaamheidswaarde...”

Historisch onderzoek

Uit historisch onderzoek is gebleken dat het pand zowel een cultuurhistorische waarde als een zeldzaamheidswaarde heeft. De toenmalige keuze om met aardolie gas te produceren was een opmerkelijke innovatie, zeker voor het bescheiden tweelingdorp in die dagen. Vervolgens heeft het Genootschap gewezen op de gemeentelijke inspanningen om innovatie te bevorderen. Volgens de gemeentelijke site “streeft Zoetermeer ernaar koploper te blijven op het gebied van innovatie”. Het gemeentebestuur wil blijkbaar “uiteindelijk geen bescherming geven aan het resterende van een ongetwijfeld stimulerend voorbeeld van innovatie uit het verleden”. Verder is het Genootschap een opmerkelijke daadkracht van het toenmalige college gebleken. Het initiatief om te komen tot de gasfabriek was van politiek-bestuurlijke oorsprong, niet van het vrije ondernemerschap. “Het pand is dus het enige – zeldzame – resterende van een opmerkelijke periode van innovatie en besluitvorming.”

Niet handelen naar vastgesteld beleid

Tenslotte verbaasde de gemeentelijke besluitvorming het Genootschap gezien de, door de gemeenteraad, vastgestelde Stadsvisie 2030. Daarin wordt gesproken over het belang van cultuurhistorie als een onderdeel van de toekomstige kwaliteit van Zoetermeer. Volgens het Genootschap geeft de gemeente met genoemde sloopvergunning een signaal af dat zij er geen belang aan hecht om de cultuurhistorie te behouden door erin te investeren.

Deze bezwaren konden de verantwoordelijk wethouder evenwel niet overtuigen. Ook niet na de mondelinge toelichting bij de Commissie Bezwaar-en Beroepsschriften. Opmerkelijk was de uitspraak namens de gemeente dat het te betreuren was dat het pand aangewezen was als gemeentelijk monument “omdat de bescherming ervan nu geld zou gaan kosten”.

Wrang detail: de verantwoordelijk wethouder is lid van een partij met een verkiezingsprogramma waarin voor de periode 2006-2010 staat ‘de gemeente moet blijk geven van historisch besef en streeft daarom naar het behoud van voor Zoetermeer unieke, historische elementen, zoals de oude kern en bebouwingslinten en watergangen in Zoetermeer.”

¹⁾ Zie Jan van der Velde, Stadsgas voor een tweelingdorp, in 't Seghen Waert van mei 2008.

50 jaar John McCormickstraat: de eerste galerijflat in Zoetermeer

Ton Vermeulen

Als Zoetermeeders aan flats denken dan zien ze de muur van Palenstein voor zich en de hoogbouw van Driemanspolder en Meerzicht. Weinigen weten dat er al flats werden gebouwd ver voordat ook maar sprake was van stadse plannen met groei naar 100.000 inwoners.

Bouwkoorts

In 1960 waren bouwvakkers koortsachtig bezig om huizen in het dorp Zoetermeer uit de grond te stampen. De woningnood was zeer groot en juist in deze periode kon volop worden gebouwd. Het Streekblad schreef op 14 april trots over 72 flats die in de Rembrandtstraat, Vermeerstraat en Oranjelaan verrezen, al waren ze vooral bedoeld voor het personeel van het Ministerie van Defensie. Het skelet van de winkelgalerij met woningen langs de Oranjelaan stond al overeind. Een half jaar later, in oktober, ging de eerste van de twaalf winkels open en konden 30 huishoudens erboven gaan wonen. Het project baarde op-

De eerste galerijflat van Zoetermeer aan de John McCormickstraat in 1959. (coll. Oud Zoetermeer)

zien omdat het sinds de Tweede Wereldoorlog het eerste grote bouwplan was dat geheel door particulieren was gefinancierd. En tegen die tijd begon ook de bouw van de ruim 140 flats in de Perkstraat, Frederik Hendriklaan en de Dr. J.W. Paltelaan. Iets verderop, in de Zeeheldenbuurt, opende A.C. Arkensteijn zijn zuivelhandel in de eerste winkel aan het Piet Heinplein. Zelfs de weekmarkt verhuisde naar dat plein, zodat doorgaande wegen verlost werden van obstakels.

Toch waren dit niet de eerste flats van Zoetermeer. Bijna vergeten en diep verscholen tussen Schinkelweg en Jan Hoornstraat trokken in 1955 de eerste bewoners in de tweelaagse flat langs de 5 Meistraat. Sommigen zouden het vierkamerportiekwoningen noemen, maar de flat heeft echte trappenhuisen, ook al zijn ze in de vorm van hellingbanen. De woningen hadden toen al een echte douche, zodat het geplande badhuis aan de overkant niet doorging en de naam Badhuisstraat werd veranderd in 5 Meistraat. In de straten aan weerszijden van de flat stonden eengezinswoningen maar een deel daarvan was in tweeën gesplitst, zodat met een boven- en benedenhuis zogeheten duplexwoningen ontstonden.

John McCormick

De eerste flat met galerij stond daar niet ver van af. Fietsend door de Jan Hoorn- en Cornelis van Eerdenstraat, vernoemd naar twee mannen die 5 mei 1945 door Duitse kogels stierven, treffen we op een straatnaambordje een ander slachtoffer van de oorlog aan. En wel de Amerikaanse boordschutter van een bommenwerper die op 29 april 1945 tijdens een vuurgevecht bij de Rotte tussen Binnelandse Strijdkrachten uit Zoetermeer en Duitse troepen het leven liet: John McCormick. Bij het bord kijken we uit op een drielaagse flat met 21 woningen, met balkon voor en galerij achter.

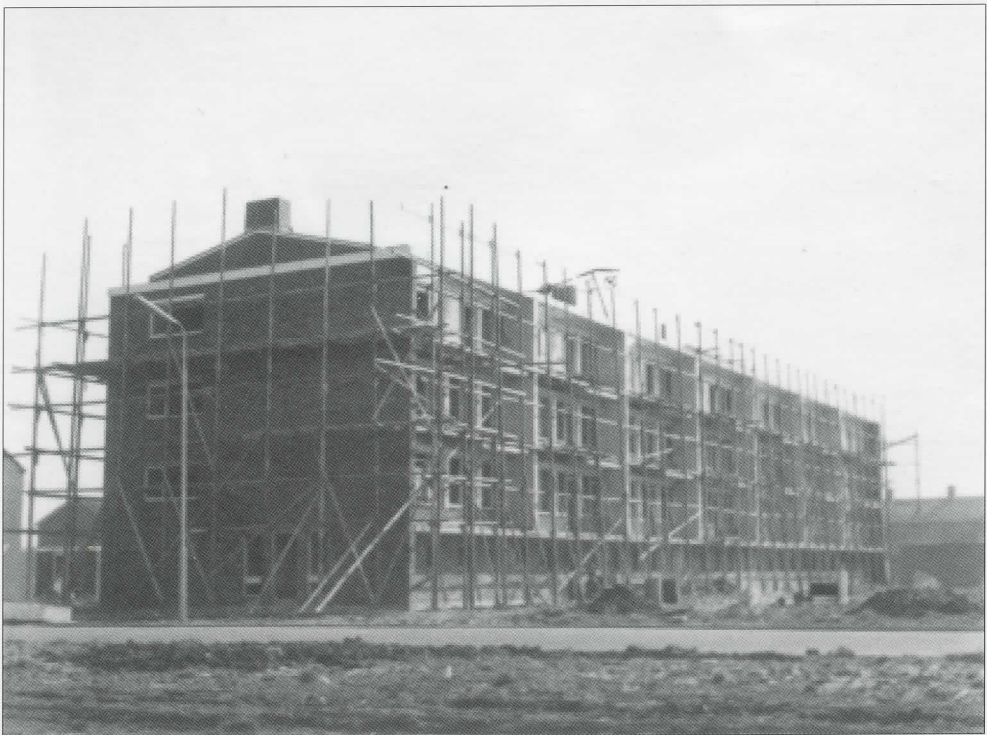
Al op 3 december 1955 besloot de gemeenteraad tot de bouw van deze flat na tekeningen gezien te hebben van CV Tramonta Systeembouw uit Den Haag. Bij het Rijk werd geldelijke steun gevraagd voor de bouwkosten die ruim 3,5 ton bedroegen. Na inschrijving wist de firma L. Bontenbal van de Vlamingstraat 26 uiteindelijk de opdracht binnen te halen voor fl. 351.730. Vreemd genoeg had hetzelfde bedrijf op dezelfde dag ook een aanbod van ruim fl. 8.000 meer gedaan. Het Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid sprong bij met fl. 7241,85 per jaar voor de exploitatie, met een maximum van 50 jaar. De financiering kwam rond door een geldlening van NV Nutricia van fl. 500.000. De aanvraag van een bouwvergunning aan zichzelf leek vergeten te zijn: de gemeente leverde deze pas op 2 maart 1960, met de bepaling dat het werk pas

mocht worden aangevangen 48 uur nadat de aannemer de gemeente had geïnformeerd. De flat was toen al lang en breed bewoond.

Het bestek van de flat ging uit van vierkamerwoningen, met aparte wc en douche! De woonkamer mat 18,66 m², de kleinste slaapkamer 4,56 m². In de Bruynzeel keuken met terrazo aanrecht van 1,73 m. was ruimte vrijgehouden voor luxe: een koelkast.

De Woningwet stond dat echter niet toe bij gesubsidieerde bouw, doch de Centrale Directie Volkshuisvesting en Bouwnijverheid van de provincie stemde grootmoedig toe in het handhaven van het bijbehorende stopcontact. In het souterrain naast de ingang was aan de achterzijde een wasruimte en strijkkamer gepland. De ingang met hellingbanen stond uit het midden met vier woningen links en drie op elke verdieping rechts. Nieuwe ontwikkelingen haalden de bouw bijna in. Voor het te laat was besloot men rond de jaarwisseling 1957/1958 een centraal antennesysteem aan te leggen "gezien de grote vlucht die de televisie neemt". Beter dan 21 antennes op het dak.

In 1961 was het eerste blok flats aan de dr.J.W. Paltelaan bijna gereed. (foto G. v.d. Broek, coll. Oud Soetermeer)

Metaalbewerking

Maatwerk

Kwaliteit

Zekerheid

Ook voor particulieren

Industrieweg 21 Zoetermeer 079-3416341
mkz-metaalbewerking.nl info@mkz-metaalbewerking.nl

Beton in een kruiwagen

Nadat het contract met Leen Bontenbal op 27 januari 1958 was gesloten, konden de houten palen met betonnen oplangers de grond in. De flat zou worden gebouwd in een zogenaamd Tramonta-systeem met het skelet in vaste terugkerende maten in gewapend beton. Al dat beton werd op de werkplek gemaakt, met kruiwagens op de hand naar de stortplaatsen gereden en in de bekistingen gestort. De vloeren werden elders gemaakt. Deze 546 filigraanliggers van 4,5 meter lengte waren op 21 maart 1958 al geleverd aan de gemeente Zoetermeer ten behoeve van de aannemer "bij de Betonfabriek Zoetermeer, Berkelseweg 1". Op de bovenste verdieping moesten in het plafond de filigraanliggers plaats maken voor holle bakstenen.

Eind november 1958 konden de eerste bewoners hun huizen betrekken tegen een wekelijkse vergoeding van fl. 14,05 en fl. 0,95 voor de verlichting in de gangen en het souterrain, als mede het schrobben van de hellingbanen en het maandelijks wassen van de ramen door Joh. van Wijk uit Boskoop. Een van die eerste bewoners was mw C. Luiten-Jansen.

Fietsen voor een verkeer

'Ik ben in 1926 geboren aan de Hazerswoude-Rijndijk en heb daar op de Bernardusschool gezeten. Ja, hoe ik aan mijn man ben gekomen: Lou Luiten ging vanuit Zoetermeer vaak een rondje fietsen met zijn vrienden 's zomers. Ik was met mijn vriendin net naar de kerk geweest op zondagavond en zij reden voorbij. Je weet hoe jongens zijn, ze probeerden een praatje te maken en vroegen waar we geweest waren. Nou, ze zouden nog een keer terug komen. Zo is het gegaan', weet mevrouw Luiten nog.

'Lou fietste dus regelmatig heen en weer op woensdagavond en in het weekend, vaak samen met Frans Hermsen, de latere gemeentesecretaris (1955-1964, red.) en daarna burgemeester van Nijmegen. Die had daar in de buurt ook een vriendin.

We zijn verloofd en in november 1953 getrouwd. Samen moesten we 70 jaar zijn voor een woning en haalden dat net niet. Lou was 30, ik 27, dus we hebben wel moeten praten. In de Van Eerdenstraat kregen we een duplexwoning tegen de zijde van de Schinkelweg aan. Het waren gewone huizen; in de blokken waren de middelste huizen "eengezins" en de hoeken hadden boven en beneden een woning. Zelfs nu nog zijn daar duplexwoningen.

Mijn twee dochters zijn daar geboren. En toen konden we een eigen woning krijgen. Ik wilde eerst helemaal niet, want in een flat zouden we weer mensen onder of boven krijgen en je hoorde 's nachts altijd de kinderen onder ons, zo gehorig was het. Maar de flat had een kamer meer!

De planken lagen nog voor de flat, alleen de rechterzijde was gereed, maar eind november 1958 trokken we erin. We konden alles zo over het balkon van de eerste verdieping aangeven', herinnert mevrouw Luiten zich.

Na volle maan een zoon

Mw. C. Vonk-Hofstede kwam er later in en was door een Nutricia-werknemer ook al buiten Zoetermeer veroverd. 'In 1931 ben ik in Wateringen geboren. Mijn vader zat in koeien en zo en we verhuisden enkele jaren later naar Pijnacker en vervolgens naar Leidschendam, de Tedingerstraat en de Broekweg.

Tante Katrien woonde in Oudewater en daar fietste ik als 25-jarige samen met mijn zus in juli naar toe. Op de terugweg werd het heel slecht weer. Bij de Kruisweg schuilden we even bij Van Winden, een café. Een paar jonge gasten waren aan het biljarten en kaarten en die jongens kwamen bij ons zitten, vroegen waar we vandaan kwamen. Toen we naar huis gingen boden een paar aan om ons naar huis te brengen. Ik wilde niet maar ze reden toch mee: Jan Hendricks, Rien Broer en ook Leo Vonk, een enorm lange vent uit een gezin met 17 kinderen. Thuis aangekomen, het was al 12 uur, bleven die jongens buiten met de fiets staan. Mijn ouders kwamen net terug van een verjaardag en die jongens vroegen vervolgens of ze de fietsen mochten laten staan. Dan gingen ze met de Hofpleinlijn bij Leidschendam-Voorburg wel weer naar huis in Berkel. Mijn vader vond dat wel best. Op woensdagavond kwamen ze de fietsen halen. Zo is het aangekomen.

Leo werkte bij Nutricia in de ploegendienst en heeft wat afgefietst vanuit Berkel naar Zoetermeer en Leidschendam. Vijf jaar later zijn we getrouwd, 20 juli 1961. Nutricia zorgde voor een woning en vanuit de bruiloft in het Witte Paard in Nootdorp reden we 's nachts naar ons huis in de John McCormickstraat, waar eerder Arie Vroedsteyn had gewoond. Mijn vader overleed al in september 1961 na een trap van een paard waardoor hij trombose opliep. Hij is maar één keer bij mij op bezoek geweest. Leo is in 1992 gestorven. Drie kinderen hebben we hier gekregen, twee jongens en een meid. De eerste, Johan, werd in 1964 geboren. Ik was helemaal niet fit, zat in de zomer maar op het balkon. Pa Vonk zei dat ik 's nachts maar een straatje om moest gaan en dan naar de volle maan kijken. Dat deed ik, door de Jan Hoornstraat en terug via de Van Eerdenstraat, kijken naar die maan en inderdaad, mijn zoon Johan is om vijf uur geboren. Maar toen moest ik nog wel naar het ziekenhuis, met kind en al, naar het Sint Hyppolytus in Delft.'

Een vol huis en werken

De flats waren bedoeld voor zes personen. Mw. Luiten: 'de twee meiden sliepen bij elkaar, de twee jongens hadden in het kleinste kamertje een stapelbed. We keken er niet naar of het huis klein was, je was blij dat je een huis kreeg. Thuis waren we gewend aan elf mensen. Al was het wel zo dat je met 15 of 16 jaar de deur uit ging, in een dienstje voor dag en nacht. Jarenlang. Op mijn 18de mocht ik alles houden maar moest dan wel zelf alles betalen. Dan was je hardstikke zuinig. Thuis moest ik ook meehelpen; als je een boek pakte zeiden ze 'Moet je de hele avond in dat boek lezen? Pak een breiwerk'?

'Ik werkte bij een boer in Voorburg tussen acht en drie, later bij een slager voor dag en nacht', aldus mevrouw Vonk. Kreeg bij de boer fl. 12,50 per week. We mochten een deel houden dat we spaarden. Als werkster verdiende ik fl. 5 per dag en als ik thuis kwam waren daar weer karweitjes zoals sokken stoppen, strijken. Na mijn trouwen ging ik nog twee dagen werken, niet meer dan een half jaar. Daarna zat ik thuis. Alles werd nog aan de deur gebracht, de slager en groenteboer. De melkboer en bakker kwamen elke dag.'

Het Piet Heinplein in 1964 met winkels, woningen daarboven en ruimte voor de weekmarkt, een patatkraam én een telefooncel. (uitgave P.M. v.d. Holst, coll. Oud Soetermeer)

Meubels en wasmachine

'Voordat ik trouwde waren de meubels die we hadden gekocht bij Van Tilburg opgeslagen', weet mevrouw Luiten nog. 'Stoelen en tafel, dressoir, bed en nachtkastjes, twee stoeltjes en tafeltje. Veel andere dingen voor de uitzet kreeg je van familie, met verjaardagen en de verloving. Met de vloerbedekking deed je heel lang, ik heb het op een gegeven moment omgedraaid en het was weer netjes. Zeil lag in de slaapkamers, met een kleedje. Maar dokter Suidman schopte dat altijd opzij: "die moet je eens weggooien, daar breek je je benen over". Mevrouw Vonk herinnert zich dat ze in Berkel werden opgehaald waarna in het Groothandelsgebouw Rotterdam de meubels werden uitgezocht. 'De eerste wasmachine kregen we van pa Vonk. De wasruimte beneden, daar hebben we nooit van gehoord.'

'Op de vloer lagen zwart-witte tegels. En in de douche was een lavet, een grote ronde bak waar de kraan/douche boven hing', weten beiden nog. Bij mw Luiten in de douche stond een tobbe met een schoep erin waarin je heet water deed. 'Een grote ovalen ketel ging 's avonds over twee gaspitten en als Lou dan in de morgen naar zijn werk ging, keerde hij de ketel om in de tobbe. Er stond een wringer op die je met de hand draaide en dan oppassen voor de knopen. In dat ene water ging eerst de witte, dan de bonte was. Drogen ging aan de galerijkant aan lijnen, nog steeds. Eerst mocht het ook aan het balkon.'

Vragen in de gemeenteraad

De spijlen van het balkon leidden nog tot vragen in de gemeenteraad. In de vergadering van 17 juni 1960 kwam de KVP-fractie onder leiding van Gerard Kamphuis met de verontrustende mededeling dat een kind door de spijlen van het balkon was gekropen. Een discussie ontspon zich vervolgens over de ruimte tussen de spijlen. Was die nou 12,5 cm of kleiner. Mogelijkheden van kippen-gaas en duivengaas vlogen voorbij, misschien was de kleuter wel heel erg smal. En was het gebeurd op de galerij, een openbare 'weg', of op het balkon, een verantwoording van eigenaar de gemeente. De verwarring werd zo groot, dat men de kwestie voorlopig maar liet rusten.

De dames Luiten en Vonk wonen er al weer een 50 jaar. 'Weggaan uit deze flat? Nooit. Mensen hier zijn gekomen en gegaan, vroeger woonden er veel werknemers van Nutricia: De Kooter, Rienties, Groen, Van Dijk, Schrader, Kaptein, De Graaf en ook wel van Brinkers. Nu wonen er vooral alleenstaanden met en zonder kinderen. Maar we hebben het prima naar ons zin', besluiten ze beiden.

De dames C. Luiten-Jansen en C. Vonk-Hofstede in een huiskamer van de John McCormickflat (foto Ton Vermeulen)

Bronnen:

Interview met mw C. Luiten-Jansen en mw C. Vonk-Hofstede, 29 januari 2010.
Gemeentearchief Zoetermeer,

- Archief Gemeentebestuur Zoetermeer 1940-1961:

nr. 589, Dossier bouw woningwetwoningen, John McCormickstraat, 1955-1961

nr. 904 (bouwvergunning 1958/154) Galerijflat Oranjelaan, hoek Nassaulaan

nr. 906 (bouwvergunning 1959/36a) Winkels, benzinstation en woning-
en Oranjelaan, hoek Dr. J.W. Paltelaan

nr. 908 (bouwvergunning 1959/74) Winkels en etagewoningen Piet Heinplein

nr. 915 (bouwvergunning 1960/21) Galerijflat John McCormickstraat

- Streekblad, 1960

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Het Fluitschip historisch onderzoeksen adviesbureau, www.fluitschip.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. (079) 316 35 80

Rové Licht & Sfeer

www.rove.nl

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Personenvervoer Van der Slik

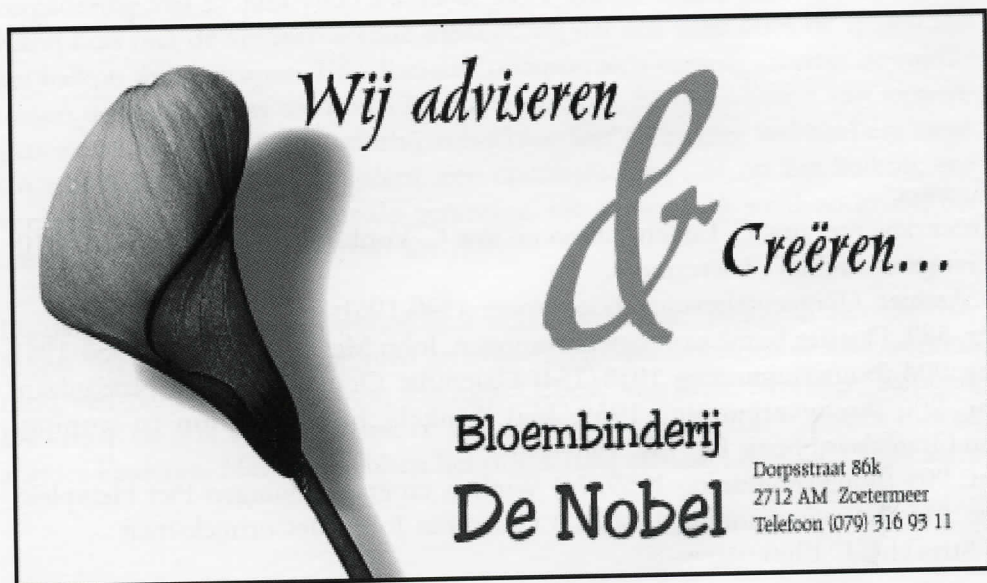
www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholte.nl

Linthout Foto Video

www.fotolinthout.nl

Wij adviseren

& Creëren...

**Bloembinderij
De Nobel**

Dorpsstraat 86k
2712 AM Zoetermeer
Telefoon (079) 316 93 11

Outdoorspecialist Van Herwijnen

Dorpsstraat 66 anno 1908

berg/wandelschoenen
kampeerartikelen
schietsport
dartsport

dump
van Herwijnen
SINDS 1891

tenten
klimsport
vrijtijdskleding
campingaz dealer

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl